

Sygn. akt IV CSK 683/16

POSTANOWIENIE

Dnia 8 czerwca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku D. A.

przy uczestnictwie A. K., R. K., G. F. , E. J., B. A. , D. B., D. R., M. R., J. Z.
i J. Z.

o rozgraniczenie nieruchomości,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 8 czerwca 2017 r.,

na skutek skargi kasacyjnej uczestników postępowania

D. R. i M. R.

od postanowienia Sądu Okręgowego w O.

z dnia 11 maja 2016 r., sygn. akt I Ca (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
w zakresie, w jakim obejmuje punkt 1 (pierwszy) zaskarżonego
postanowienia.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w O. postanowieniem z dnia 11 maja 2016 r., sygn. akt I Ca (...) oddalił apelację uczestnika D. R. od postanowienia Sądu Rejonowego w P. z dnia 17 września 2015 r., sygn. akt I Ns (...) (pkt 1), zaś apelację uczestniczki M. R. od tego orzeczenia odrzucił (pkt 2).

Powyższe postanowienie Sądu drugiej instancji zaskarżyli w całości uczestnicy D. R. i M. R..

Postanowieniem z dnia 5 października 2016 r., Sąd Okręgowy w O. odrzucił skargę kasacyjną uczestników w części, w jakiej odrzucona została apelacja uczestniczki M. R. (pkt. 2 postanowienia z dnia 11 maja 2016 r.). W związku z tym, do rozpoznania Sądowi Najwyższemu została przedstawiona skarga kasacyjna uczestników od punktu 1 postanowienia z dnia 11 maja 2016 r. (k. 709).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecnictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001, III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7 - 8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparli na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt. 1, 3 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001, II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Występowanie istotnego zagadnienia prawnego skarżący łączyli z pytaniem, czy nie stanowi naruszenia przepisu art. 153 k.c. rozgraniczenie nieruchomości jednocześnie według kryterium stanu prawnego uzupełnionego elementami kryteriów ostatniego spokojnego stanu posiadania i wszelkich okoliczności.

Zwrócili uwagę, iż w postanowieniu z dnia 7 października 2003 r., IV CK 54/02, nie publ., Sąd Najwyższy wypowiedział pogląd, że rozgraniczenie nieruchomości według dwóch pierwszych kryteriów przewidzianych w art. 153 k.c., jest dopuszczalne i nie stanowi naruszenia tego przepisu. W innym judykacie z dnia 24 sierpnia 2011 r., IV CK 596/10, nie publ., Sąd Najwyższy wskazał, że wymienione w art. 153 k.c. kryteria rozgraniczenia nieruchomości mają zastosowanie w takiej kolejności, w jakiej zostały w tym przepisie wymienione (zob. postanowienia z dnia 3 września 1981 r., III CRN 171/81, OSNCP 1982, nr 4, poz. 51, z dnia 23 marca 2016 r., III CSK 126/15, nie publ.).

Powyższe zagadnienie zostało jednak sformułowane w oderwaniu od stanu faktycznego i prawnego, w jakim zapadło zaskarżone orzeczenia. Mianowicie, Sądy *meriti* ustaliły przebieg granicy pomiędzy nieruchomością składającą się z działki ewidencyjnej nr 458 i nieruchomością składającą się z działki ewidencyjnej nr 459/2, według pierwszego kryterium, tj. stanu prawnego jaki istniał na dzień 4 listopada

1971 r., gdyż nieruchomości te były objęte postępowaniem uwłaszczeniowym w trybie ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych. Wprawdzie przebieg granicy według stanu prawnego na dzień 4 listopada 1971 r. wytoczony przez biegłego geodetę A. D. w postępowaniu administracyjnym (k. 53) nie pokrywał się z granicą wytyczoną przez biegłego sądowego (k. 199-200), ale Sądy *meriti* szczegółowo wyjaśniły dlaczego przyjęły za podstawę rozstrzygnięcia opinię biegłego sądowego T. N.

Drugie zagadnienie prawne zdaniem skarżących występuje na tle dopuszczalności korekty przez sąd powszechny decyzji wydanej w toku postępowania rozgraniczeniowego na etapie administracyjnym, przez przyjęcie odmiennych ustaleń w toku postępowania dowodowego, niż ustalenia w postępowaniu administracyjnym, w zakresie niezaskarżonym (chodzi o punkty graniczne z postępowania administracyjnego 1845 i 1853 – k. 53).

Ingerencja sądu w postępowaniu rozgraniczeniowym w ostateczną decyzję administracyjną ustalającą przebieg granicy byłaby w istocie przyczyną nieważności postępowania w tym zakresie, ze względu na niedopuszczalność drogi sądowej (art. 199 § 1 pkt. 1 k.p.c.), którą Sąd Najwyższy bierze pod uwagę z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). W związku z zakwestionowaniem przez uczestników J. i J. Z. ustalonej w postępowaniu administracyjnym granicy pomiędzy ich nieruchomością składającą się z działki ewidencyjnej nr 459/2 z nieruchomością skarżących składającą się z działki nr 458, przedmiotem rozgraniczenia w niniejszym postępowaniu sądowym była granice wyłącznie pomiędzy tymi nieruchomościami. Sądy obu instancji ustaliły przebieg tej granicy według linii wyznaczonej punktami 1842-200-199-1749 (kolor zielony - jak na mapie rozgraniczenia sporządzonej przez biegłego sądowego k. 199 - 200). Wskazany przez skarżących punkt 1853, jest punktem granicznym dla nieruchomości składającej się z działki nr 458 w stosunku do nieruchomości składających się z działek nr 460/2 i 461 (k. 53 i 22), zaś punkt 1845 jest punktem granicznym nieruchomości nr 458 w stosunku do nieruchomości składających się z działek nr 459/7 i 459/8 (k. 53 i 23). Zatem wbrew stanowisku skarżących, zaskarżone postanowienie nie koryguje ostatecznej decyzji administracyjnej w zakresie, w jakim nastąpiło ustalenie granic pomiędzy nieruchomością nr 458 a innymi

nieruchomościami, z wyjątkiem nieruchomości składającej się z działki nr 459/2. Podkreślić należy, że sporządzona przez biegłego sądowego mapa rozgraniczenia pomiędzy nieruchomościami nr 458 i 459/2 została przyjęta do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego (k. 200).

Podstawą przyjęcia skargi kasacyjnej nie może być zarzucana przez skarżącego nieważność postępowania przed Sądem pierwszej instancji. W przepisie art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. chodzi o nieważność postępowania przed Sądem drugiej instancji. Sąd Najwyższy nie jest natomiast uprawniony do takiej kontroli z urzędu postępowania przed sądem pierwszej instancji, chyba że skarżący zarzuci w ramach drugiej podstawy kasacyjnej naruszenie art. 386 § 2 k.p.c., przez nieuwzględnienie przez sąd drugiej instancji nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2013 r., II CSK 334/12, nie publ.). Ponadto należy wykazać, że naruszenie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Nieważność postępowania skarżący upatrywał w tym, iż nie uczestniczył w czynnościach biegłego sądowego związanych z oględzinami rozgraniczanych nieruchomości, przed sporządzeniem opinii, wskutek tego, że co prawda został o terminie tej czynności powiadomiony przez biegłego, ale na 4 dni przed i w związku z zamieszkaniem w Szwajcarii nie był w stanie zorganizować przyjazdu do Polski w tak w krótkim czasie, zaś biegły nie zgodził się na przesunięcie terminu oględzin. Sądy obu instancji odniosły się do tego zarzutu uczestnika. Zauważyć jednak należy, iż rozgraniczenie nastąpiło na podstawie kryterium stanu prawnego, które jest ustalane na podstawie przede wszystkim dokumentów urzędowych i ich oceny jako materiału dowodowego. Poza tym, skarżący otrzymał odpis opinii wraz z mapą rozgraniczenia, wniósł zarzuty, do których biegły sądowy odniósł się w wyjaśnieniach składanych na rozprawie (k. 327). Skarżący nie wykazał, że brak jego obecności na terminie oględzin przeprowadzonych przez biegłego sądowego mógł mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Uczestniczka była obecna na rozprawie apelacyjnej, jak również reprezentował ją pełnomocnik (k. 634), a zatem nie mogło dojść do nieważności postępowania.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżący upatrywali w braku rozpoznania wszystkich zarzutów apelacji, tj. nieuwzględnienie decyzji ustalającej trzy granice nieruchomości składającej się z działki nr 458, za wyjątkiem spornej granicy z działką nr 459/2 oraz brak wyjaśnienia podstaw ustalenia, że powierzchnia działki nr 458 zwiększy się w porównaniu do aktualnej powierzchni ewidencyjnej, jak również nie wyjaśnienie przyczyn oddalenia wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego sądowego geodety.

Jak wspomniano wyżej przedmiotem postępowania było rozgraniczenie nieruchomości składających się z działek nr 458 i 459/2, a zatem kwestia przebiegu granic pomiędzy działką nr 458 a przylegającymi do niej z pozostałych trzech stron innymi nieruchomościami, które to granice zostały ustalone na etapie postępowania administracyjnego nie mogła być brana pod uwagę. Przebieg granicy ustalonej w zaskarżonym postanowieniu w pewnym fragmencie odbiega od przebiegu ogrodzenia z drutu na niekorzyść właścicieli działki nr 458, a na innym odcinku

przebieg tej granicy jest korzystniejszy dla właścicieli działki nr 458 w stosunku do ogrodzenia ze sztachet.

W sytuacji, gdy Sąd drugiej instancji nie uzupełnia postępowania dowodowego ani, po rozważeniu zarzutów apelacyjnych, nie znajduje podstaw do zakwestionowania oceny dowodów i ustaleń faktycznych orzeczenia Sądu pierwszej instancji, może te ustalenia przyjąć za podstawę faktyczną swojego rozstrzygnięcia. Wystarczające jest wówczas, by stanowisko to znalazło odzwierciedlenie w uzasadnieniu orzeczenia drugoinstancyjnego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2000 r., I CKN 356/98, nie publ. i z dnia 17 lipca 2009 r., IV CSK 110/09, nie publ.). Nie jest bezwzględnym warunkiem prawidłowego rozpoznania sprawy przez Sąd drugiej instancji odniesienie się oddzielnie do każdego z zarzutów podniesionych w apelacji. Z ustanowionego w przepisie art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu apelacji. Za wystarczające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2016 r., I CSK 659/15, nie publ.). Jak podkreśla się w orzecznictwie, samo niezadowolenie strony z opinii biegłego sądowego, która jest dla niej niekorzystna nie uzasadnia jeszcze potrzeby dopuszczenia dowodu z opinii innego biegłego. Granicę obowiązku prowadzenia przez sąd postępowania dowodowego wyznacza ocena czy dostatecznie wyjaśniono sporne okoliczności sprawy. Na etapie postępowania kasacyjnego skarżący powinni wykazać, że nie przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego sądowego stanowi tego rodzaju uchybienie procesowe, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, czemu jednak nie sprostali.

Przedstawione przez Sąd drugiej instancji pisemne motywy rozstrzygnięcia tak w zakresie podstawy faktycznej i prawnej nie dają podstaw do przyjęcia, że jest ono oczywiście nieprawidłowe wskutek rażącego naruszenia prawa procesowego i prawa materialnego.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.